משנה · ראשונים · רמב״ם · סדר זרעים

רמב"ם על משנה ביכורים

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רמב"ם על משנה ביכורים

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רמבם-על-משנה-ביכורים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 5
משנה ה 5
משנה ו 6
משנה ז 6
משנה ח 6
משנה ט 7
משנה י 7
משנה יא 7
פרק ב 7
משנה א 7
משנה ב 8
משנה ג 9
משנה ד 9
משנה ה 10
משנה ו 10
משנה ז 10
משנה ח 11
משנה ט 11
משנה י 11
פרק ג 11
משנה א 11
משנה ב 12
משנה ג 12
משנה ד 13
משנה ה 13
משנה ו 13
משנה ז 13

משנה ח 13
משנה ט 13
משנה י 13
משנה יא 14
משנה יב 14

פרק א

משנה א

הדבר שהיו קורין הוא הכתוב בפרשת והיה כי תבוא הוא אמרו ועונית ואמרת לפני ה' אלהיך עד סוף הפרשה וכבר בארנו שהמבריך הוא מי שמותח ענפי האילן בארץ וטומנם שם ועוד יתבאר לקמן מאיזה טעם אינו מביא ואין הלכה כרבי יהודה:

משנה ב

אריסין הם השותפין בעבודת הקרקע בלבד והחכורות הם עובדי האדמה למחצה ולשליש ולרביע כפי מה שיסכים עם בעל הקרקע וכבר בארנו זה פעמים (דמאי פרק ו מא"ב ושביעית פ"ד מ"ג) וסקריקון הם אנשים גוזלי הקרקעות ואוכלי פירותיהם שלא ברצון בעליהן ועוד יתבאר זה במסכת גיטין (דף נה:):

משנה ג

אמר השם יתברך בבכורים ולקחת מראשית כל פרי האדמה (דברים כ"ו:ב') ואמרו חכמים מראשית ולא כל ראשית אין אתה מביא אלא משבעת המינים האמורים בשבח הארץ והם המנוים בפסוק (שם ח) ארץ חטה ושעורה וגו' ורצה מאמרו ודבש דבש של תמרים ואינו מביא מן הזיתים אלא מן הטוב והמשובח לאומרו זית שמן ולא אמר ארץ זית ודבש:

משנה ד

כל זה מבואר אלא שפסק הלכה מביא הגר עצמו בכורים וקורא וסמכו זה למה שאמר הש"י לאברהם (בראשית י"ז:ה') כי אב המון גוים נתתיך אמרו לשעבר היית אב לארם עכשיו אתה אב לכל העולם כולו ומפני זה יכול כל גר לומר אשר נשבעת לאבותינו לפי שאברהם היה אב לכל העולם לפי שהוא למדם אמונה:

משנה ה

האשה בת גרים. ענינו שיהיו אביה ואמה גרים או מזרע גרים אפי' היו להם אבות רבות בישראל כיון שלא נתערב בהם זרע ישראל בשום פנים הרי זו לדעת רבי אליעזר בן יעקב פסולה לכהונה וכשנשא הכהן בת גרים או בת עבדים משוחררים לא תתגרש מפני זה ממנו והבנים היוצאים ממנה כהנים בכהונם אבל לכתחלה אין מתירין לישא אותה כרבי אליעזר בן יעקב עד שיהא לה אב או אם או זקן או זקנה מישראל ואפי' למעל' הרבה ואז תנשא לכהונה כר' אליעזר בן יעקב לכתחלה:

והאפוטרופסין. הממונים שממנים על היתומים בין שמנה אותם אבי היתומים או בית דין:
וטומטום ידוע אינו ניכר אם זכר או נקבה:
ואנדרוגינוס. מי שיש לו אברי הזרע הידועים לזכר ולנקבה והערבים קורין אותו בנתי והוא מסופק ואמרו שאינם יכולין לומר אשר נתתה לי לפי שארץ ישראל לא נתחלקה אלא לזכרים המיוחסין הוא אשר אמר הש"י (במדבר כו) לשמות מטות אבותם ינחלו וכתיב (שם) איש לפי פקודיו עד שיהיה ודאי בלי ספק:

משנה ו

רבי מאיר אומר כי הקונה שני אילנות קונה קרקע ולפיכך מביא וקורא ודבריו דחוי אבל העיקר אצלנו קנה שלשה אילנות קנה קרקע קנה שני אילנות לא קנה קרקע אבל לענין בכורים מביא מספק מפני שחכמים מסופקין אם קנה קרקע או לא ולענין מקח וממכר נאמר לא קנה ולענין בכורים נחייב אותו להביא מספק אבל אינו קורא לפי שאינם בכורים אמיתיים:
וכשיבש מעין המים שממנו היה משקה שדהו או נקצצו האילנות שמהם היה מביא הבכורים אינו קורא כלל לפי שאינו יכול לומר אשר נתתה לי לפי שכבר נפסד וכאילו אין לו קרקע ור"י אומר קורא כיון שיש לו קרקע ודברו דחוי ואמר הש"י בפ' בכורים ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך (שם) ואמרו בספרי אין קריאה אלא בשעת שמחה כשתמצא לומר מעצרת ועד החג מביא וקורא מחג ועד חנוכה מביא ואינו קורא לפי ששמחת אותה השנה כבר נגמרה בסוף חג הסוכות שאמר השם יתברך ושמחתם לפני ה' אלהיכם ור"י בן בתירא אינו תולה הקריאה בשמחה ואין הלכה:

משנה ז

השני הוא אותו שקנה הקרקע ואינו מביא מאותו המין שהביא הראשון [*)עי' תוי"ט] וקורא ואמר השם יתברך בפרשת בכורים הגדתי היום לה' ואמרו פעם אחת אתה מגיד ולא שתי פעמים ורבי יהודה אומר הני מילי באדם אחד אבל בשני בני אדם מגיד וחוזר ומגיד ואינה הלכה:

משנה ח

נמקו. כמו נמסו המק בשרו (זכריה י"ד:י"ב) אתם ימקו (ויקרא כ"ו:ל"ט) ואחרים רבים:
נבזזו ג"כ ידוע מגזרת לבוז בז (ישעיה י):

ואינו קורא. לפי שאי אפשר לומר הבאתי את ראשית פרי האדמה מפני שאינו ראשית ועוד יתבאר לך שהבכורים האמיתיים חייבים עליהם חומש: ופי' נופך כמו נוער או מריק מגזרת נעור וריק:

משנה ט

כבר בארנו אמרם פעם אחת אתה מגיד ולא פעם שני ולפיכך כיון שקרא פעם אחת לא יחזור ויקרא פעם שניה:

משנה י

פירות שבהרים יותר טובים מפירות העמקים ויותר מוטעמים והתמרים במישור ובעמק יש בהם יותר דבש ואנחנו רצוננו מן התמרים רוב הדבש לפי שהכתוב קראם דבש כמו שזכרנו ועבר לירדן אע"פ שאינה זבת חלב ודבש הש"י נתנה לנו ואפשר לנו לומר אשר נתתה לי ואין הלכה כר' יוסי הגלילי:

משנה יא

כבר בארנו שר' מאיר סובר שהקונה שני אילנות סתם קנה קרקע ור' יהודה סובר שאריס וחוכר יש לו קנין בארץ *כגון שיש לו בה חלק וזכות מן הזכיות ואין הלכה כר' מאיר ולא כר' יהודה וכבר בארנו זה:

פרק ב

משנה א

כבר בארנו שהבכורים נקראים תרומה וכבר בארנו בפרק ג' (מ"ז) ממסכת תרומה שהראיה מן הכתוב שאמר והבאתם שמה עולותיכם ואמר ותרומת ידך אלו בכורים על כן נתחייבו הבכורים בכל דיני תרומה כמו שבארנו בערלה (פ"ב מ"א) וענין אמרם הן נכסי כהן שהוא מקדש אשה בהן: ואמר מה שאין כן במעשר. מבואר לפי שטבול יום אוכל במעשר כפי העקרים שיש בידינו והוא אמרם (נגעים פי"ד מ"ג) טבל אוכל במעשר העריב שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל בקדשים וכבר זכרנו זה בתחלת ברכות וכן פירות מעשר אינו חייב בנטילת ידים לאכילתם ופירות תרומה צריך ליטול ידיו קודם שיאכל אותם כמו שיתבאר במסכת חגיגה אבל הפת בין שיהיה תרומה או מעשר או חולין לא יאכלנו עד שיטול ידיו כמו שהוא העיקר בתורתנו וזה המעשר שנתן חלוק בינו ובין התרומה הוא מעשר שני:

משנה ב

נאמר בתורה במעשר שני ובכורים שהם טעונים הבאת מקום ואמר במעשר שני (דברים י"ד:כ"ג) ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך וגו' ואמר בבכורים (שם כו) ושמת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' ואמרו בשניהם וטעונים ודוי משא"כ בתרומה וכבר קדם לך במסכת מע"ש שהוא צריך להתודות על התרומה והוא אמרו ית' וגם נתתיו ללוי זה תרומה ותרומת מעשר ותירצו זו הקושיא בגמרא ואמרו שענין זה הדבר *שלא היה אצלו אלא הבכורים בלבד או מעשר שני בלבד והוא חייב בודוי וכשלא היה לו אלא התרומה אינו חייב בודוי וכבר בארנו לשם איסור מעשר שני על האונן לאמרו (שם) לא אכלתי באוני ממנו ולפי שהבכורים נאמר בהם (שם) ושמחת בכל הטוב נאסרו גם כן לאונן:

רבי שמעון מתיר. בכורים לאונן מפני שלא נאמר בהם זה הדבר:

וחייבין בביעור. לפי שדינו ודין המעשר שוה לפי שפרשת בכורים סמוכה לפרשת ודוי שנאמר בה (שם) בערתי הקדש מן הבית:

ורבי שמעון אומר תנתן לכהן כמו התרומה. כבר בארנו דעת ר"ש בפ' אחרון ממעשר שני: ואמרו ואסורין כל שהן מלאכול בירושלים. זה המאמר צריך הקדמה ואז יתבאר והוא כשנתערב דבר אסור בדבר מותר לא יהיה דרך להתיר אותו הדבר האסור לעולם כמו תערובת הערלה או כלאי הכרם או התרומה בחולין דיניהם כמו שקדם והוא שיעלה בשיעורו או יאסור בנותן טעם כמו שנתבאר בפרק שני מערלה וכשיתכן בשום דרך מן הדרכים להתיר אותו דבר האסור בשום זמן מן הזמנים יאסר אותו התערובת כולו ואפי' נתערב חלק אחד באלף חלקים עד שיהיה מותר הכל על דרך היתרו לפי שיש לנו דרך להתיר הכל כיצד כגון שנפלה ביצה שנולדה ביום טוב שהיא אסורה ביום טוב ונתערבה בכמה ביצים אותם הביצים כולם הם אסורין לאוכלם ולא תבטל אותה הביצה במעוטה כיון שלמחרת יהיו הכל מותרין וזהו אמרם דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל ואומר לך בכאן שכשנתערב אפילו שיעור מועט ממעשר שני או מן הבכורים אפי' בכמה משאות מחולין ויהיה אותו הערוב בירושלים בלבד יהיה דין אותו התערובת כדין מעשר שני או הבכורים ולא נאמר בו יעלה באחד ומאה ולא בשיעור אחד מן השיעורים לפי שהוא דבר שיש לו מתירין לפי שנאמר לבעליו כיון שאתה בירושלים והוא מקום אכילת המעשר והבכורים כמו שיתבאר אכול הכל בתורת מעשר ונאמר לכהן אכול הכל בתורת בכורים: ואמרם גדוליהן אסורים מלאכול בירושלים. ענינו כי כשזרע אותו דבר שנתערבה בירושלים שהצומח ממנו כמוהו אסור לאכלו בתורת חולין

אלא בתורת מעשר אם היה זה שנתערב במעשר או בתורת בכורים אם היה התערובת בכורים ואסור לו גם כן הזרע שלו כיון שיש לו מתירין קרובים לפי שהוא בירושלים: ואמרו אף לזרים אף לבהמה. רוצה בו כי מה שנתערב בו הבכורים בכל שהוא אסור לזרים ולא נאמר כיון שהוא אסור לזרים יהיה דינו כמו דבר שאין לו מתירין ויעלה באחד ומאה כשנתערב בירושלים והודיענו שזה אסור אע"פ שהוא כן והוא אמר אף לזרים והשיעור אע"פ שהוא אסור לזרים אוסר בכל שהוא וכמו כן המעורב ממעשר שני אע"פ שהוא אסור להאכילו לבהמה והיו אלו החולין קודם התערובת מותרות לבהמה לא נאמר שזו התערובת חזר כמו דבר שאין לו מתירין ועולה אלא מעשר שני והבכורים לעולם כשנתערב מהם שום דבר בירושלים אינו עולה בשום פנים אלא אסורים כל שהם וכן גדוליהם וזהו בתקנת חכמים שהם נתנו תערובת אלו השני דברים בירושלים בלבד כדבר שיש לו מתירין כיון שיכול לאכלו שם בקדושה והוא אמרם עשו ירושלים כדבר שיש לו מתירין כמה דתימא דבר שיש לו מתירין אוסר כל שהוא ודכוותיה ירושלים אוסרת כל שהוא והבן זה העיקר:

ורבי שמעון חולק בגדוליהם לפי שהוא אומר כבר בטלו אבל התערובת עצמו אין חולק בו רבי שמעון שהוא אוסר בכל שהוא וזהו אמנם בנתינת טעם לדעת ר"ש ערובין בעינן הם גדולים כבר בטלו אבל התרומה אין בה דבר מאלו הדינים כמו שנתבאר ואין הלכה כר"ש בכל אלו המחלוקות:

משנה ג

ענין אוסרין את הגורן, שאסור לאכול ממנו עד שיופרשו מפני שהוא טבל ואין כן הבכורים. וכבר נתבאר בתחלת פאה שהבכורים אין להם שעור. ונתבאר בפרק שלפני זה שאין חובת הבכורים אלא לשבעת המינין. ואין חייב אלא מי שקנה גוף הקרקע באופן חוקי. אבל שהבכורים בפני הבית בלבד הרי הוא מפורש בתורה שנאמר ולקח הכהן הטנא מידך והניחו לפני מזבח ה' אלקיך, עד שיהא שם מזבח ואז חייבין בהן, מה שאין כן בתרומה ומעשר. וכבר נתבארו משפטיהן במקומן.

משנה ד

נקנין במחובר לקרקע. הוא שהכהן זוכה בהם מן הדין והן מחוברות לקרקע ואפשר לאדם לעשות כל פירותיו בכורים וראיות אלו השני דינים מה שאמר השם יתברך (במדבר יח) בכורי כל אשר בארצם זה הכתוב מורה שהן נקנין במחובר לקרקע ושהוא עושה כל שדהו בכורים:

וחייב באחריותם. כמו שנתבאר שם שאם נגנבו או אבדו שחייב להוציא פעם שניה עד שיגיעם למקדש:
וטעונים קרבן. לאמרו הש"י בפרשת בכורים (דברים כו) ושמחת בכל הטוב ואמר (שם טז) ושמחת בחגך ואמרו חכמים מה שמחה האמורה כאן קרבן שלמים אף שמחה האמורה להלן קרבן שלמים כי ושמחת בחגך אי אפשר בלא קרבן שלמים כאשר נבאר במס' חגיגה:
ושיר. כמו שיתבאר בפרק שלאחר זה:
תנופה. לאמרו יתברך ולקח הכהן הטנא מידך ואמרו חכמים ז"ל (סוכה דף מז:) לרבות הבכורים שטעונים הנפה:
ולינה. ענינו שחייב ללון בירושלים ואחר כן ישוב לעירו ממחרת יום בואו והוא אומרו בקרבן פסח ופנית בבקר והלכת לאהליך ואמרו חכמים (ספרי פ' ראה) כל פנות שאתה פונה לא יהיו אלא בבקר:

משנה ה

מבואר הוא כי מאחר שהוא מפריש הבכורים ממקצת אילנות מספיק לו על שאר האילנות וזהו ענין שלא מן המוקף כמו שבארנו במה שקדם ואפשר בבכורים להפריש מן הטהור על הטמא אחר לקיטתן לפי שהפירות אינם מקבלות טומאה בעודם מחוברים לקרקע ושאר המאמר מבואר:

משנה ו

דבר ברור הוא שהוא כאילן לערלה ולרבעי ואמרם לשביעית כמו שאגיד לך והוא שאם נגמרה פרי האתרוג בשנה שביעית ונכנסה השמינית ועדיין האתרוג באילן אותו האתרוג הפקר ככל פירות שנה שביעית כיון שנגמרה בשנה השביעית אע"פ שנלקט בשנה השמינית: ואמרם בשעת לקיטתו עשורו ענינו שאם נלקטו בשנה השלישית או הששית שיוציא ממנו מעשר עני אף על פי שאותו אתרוג נגמר בשנה השנית או החמישית וכן אם נלקט בשנה הרביעית יוציא ממנו מע"ש אע"פ שנגמר בישולו בשנה השלישית ופסק ההלכה כמו שזכרו רז"ל חזרו ונמנו אתרוג *אחר לקיטתו עשורו למעשר ולשביעית:

משנה ז

דם מהלכי שתים. הוא דם האדם וכבר קדם לך פעמים בזה הסדר כי ז' משקין מכשירין ומכללם הדם והשוה בכאן דם האדם לדם בהמה וכבר ידעת כי שם שרץ נופל על ח' שרצים מב"ח והוא אמרם הש"י (ויקרא י"א:כ"ט) וזה לכם הטמא בשרץ השורץ על הארץ החולד והעכבר: ואמרו אין חייבין עליו. רצה בו כי מי שאכל דם אלו השרצים

אינו חייב כרת כאשר יתחייב אוכל הדם כי העיקר אצלנו דם השרץ כבשרו והוא אמרם רבותינו ז"ל בספרא וזה לכם הטמא לרבות דם השרץ שיהיה כבשרו ועוד יתבארו התולדות היוצאות מזה הענין ומדיני הטומאה במקום אחר:

משנה ח

הכוי. הוא מין מורכב מן העז ומן הצבי וכן אמרו כוי בריה בפני עצמה היא ולא הכריעו בה חכמים אם מין בהמה או חיה היא ונתנו עליו חומרי בהמה וחומרי חיה כמו שיתבאר לקמן:

משנה ט

לפי שאנו חייבים בכיסוי הדם נמנע לשוחטו ביום טוב מפני שהוא ספק. כמו שהודעתיך אם הוא חייב בכיסוי הדם או לא ואסור לאדם לטלטל האפר בי"ט לדבר ספק:
וחלבו מטמא טומאת נבלה. העיקר אצלנו שחלב בהמה טהורה אינו מטמא ועוד נתבאר זה העיקר והראיה עליו במס' עוקצין (פ"ג מ"ט) ושם נבאר עוד שחלב חיה ובשרה שוה וכן בהמה טמאה חלבה ובשרה שוין ולפיכך יטמא טומאת נבילות וזה הכוי לפי שהוא ספק ודנוהו לכל הפנים להחמיר אמרו בחלבו שהוא מטמא אם הוא נבלה כמו חלב החיה שהוא מטמא כבשרה אבל טומאתו בספק והמטמא בו אם נכנס למקדש אינו חייב כרת ולא קרבן אלא קרבן מספק. והש"י אמר (שמות ל"ד:כ') ופטר חמור תפדה בשה וזהו ספק אם הוא ממין שה או ממין צבי לפיכך אין פודין בו:

משנה י

לשון התורה שאין אסור לנו אלא חלב ג'מיני בהמה שור או כשב ועז וזה לפי שהוא ספק עז נאסר חלבו ואין אדם חייב עליו כרת לפי שהוא ספק:
וכבר בארנו בפרק הראשון מ מס' מע"ש שאסור לקנות בהמה בכסף מע"ש אלא קרבן שלמים ולפיכך אסור לאדם לקנות הכוי ממעות מע"ש לפי שהוא ספק בהמה וא"א להקריבו שלמים לפי שהוא ספק חיה והלכה כר"א לפי שאומרים לכהן הבא ראיה שהיא בהמה וטול מתנות כי הזרוע והלחיים והקבה אינם נוהגים אלא בבהמה בלבד שנאמר (דברים י"ח:ג') אם שור אם שה ונתן לכהן:

פרק ג

משנה א

גמי ידוע ובערבי גמאם והכונה בזה שירשום אותם באיזה דבר שיזדמן כדי שיכיר אותם ומה שייחד גמי כפי הנהוג ואמר הש"י בבכורים (דברים כ"ו:י') ראשית פרי האדמה

ואמרו חכמים בשעת הבאה בלבד יצטרך שיהיה פרי אבל בשעת הפרשה אפי' הן פגין כלומר שאינם מבושלים זה מספיק ולפיכך אומר שאם קרא להם שם והם פגין באילנותיהם אינו צריך לקרות להם שם אחר לקיטתן וגמר בישולם ור"ש אומר כמו שבשעת הבאה נצטרך להיות פרי כמו כן בשעת הפרשה נצטרך שיהיו פרי ולפיכך אומר שקורא אותם בכורים אחר לקיטתן וגמר בשולם ואין הלכה כרבי שמעון:

משנה ב

ענין המעמדות עוד יתבאר באור גמור במסכת תענית (פ"ד מ"ב) ומה שצריך לדעת בזה המקום כי בכל שבוע היו עושין מעמד אנשים ידועים מישראל ומתקבצים במקומותם להתפלל ולהתענות ולקרות בתורה וכשנשלם מעמד ראשון מתחיל השני ועל זה הסדר עשרים וארבעה מעמדות כחשבון המשמרות וכשמשלימין כולם חוזרין חלילה ועוד יתבאר כל זה שם וטעמו ומה שמתקבצין ולא היה הולך כל אחד בפני עצמו היה להדור כמו שכתוב (משלי יד) ברוב עם הדרת מלך ומה שהיו נמנעין מלהאסף אל הבתים מפני שהיו חוששים מאהל הטומאה:

משנה ג

ועטרה בראשו. להודיענו שאלו הבכורים משבעת המינים ולפי שאין באילנות נאה כמו הזית היו עושין העטרה מענפי הזית בלבד:

החליל הוא הכלי הידוע מכלי הניגון ואין צריך לפרשו מפני שהוא מפורסם:

עטרו את בכוריהם. כלומר הדרום בפירות כי זה ההדור היה שהיו משימין התאנים והענבים הרטובים *עם התאנים היבשים והצמוקים אם היה מביא מהם ואם היו הכל רטובים היה מראה הטוב והיפה שבכולם ומעטר אותם באשכולות הענבים:

ופחות. הם סגני הכהנים:

וגזברים הם הממונים על עסקי ההקדש ועל נכסיו: אמרו לפי כבוד הנכנסין היו יוצאין. באר הגמרא ענינו שאם היו הנכנסין רבים היו גם כן היוצאין לקראתם רבים ואם היו מעטים היו יוצאים לקראתם מעטים:

והעיקר אצלנו אין בעלי אומניות רשאין לעמוד מפני תלמידי חכמים אבל חייבנו לאלו לעמוד לפי שהנכנסים הם קהל וכבוד צבור שאני ואמרו בגמרא בדרך היו אומרים שמחתי באומרים לי בית ה' נלך ובירושלים היו אומרים עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים:

משנה ד
לשון התורה הוא שיהיה אדם בעצמו נושא הבכורים ונותנן ביד הכהן אמר הש"י (דברים כ"ו:ד') ולקח הכהן הטנא מידך:
ואגריפס המלך ממלכי בית שני בעל נפש גדולה ושררה רבה ואמרו בגמ' בהר הבית היו אומרים הללויה עד כל הנשמה תהלל יה (תהילים ק"נ:ו'):

משנה ה
היו מעלים עם הבכורים להדור תורים ובני יונה מהם שהיו מביאין אותם תלויים בסלי הבכורים מהם שהיו מביאים אותם בידיהם: ואמרו שע"ג הסלים בארו בגמ' שהיו תלוים מן הסלים ולא היו משימים אותן על הסלים כדי שלא יטנפו אותם ואותם שהיו תלויים בו היו מקריבין אותם עולות ואותן שהיו מביאין בידיהם היו נותנים לכהנים:

משנה ו
כבר בארנו בפרק שלפני זה שהבכורים טעונין תנופה ואין הלכה כר' יהודה:

משנה ז
אמר הש"י בבכורים וענית ואמרת לפני ה' אלהיך (דברים כ"ו:ה') ועוד אמר הש"י וענו הלוים ואמרו אל כל איש ישראל קול רם (שם כז) ואמרו בספרי מה ענייה האמורה כאן בלשון הקדש אף ענייה האמורה להלן בלשון הקדש ומפני שכל בני אדם לא היו יודעים לשון הקדש כמו שנתבאר בעזרא חזרו להקרות כל העם כדי שלא יתביישו אותם שלא היו יודעים לקרות וסמכו זה למה שנא' וענית ואמרת אמרו אין ענייה אלא מפי אחרים:

משנה ח
קלתות. סלים וענין אמרם של כסף מחושקים ומצופים כסף או זהב:
ונצרים הם ענפים או שבטים כמו ונצר משרשיו יפרה (ישעיה יא) ופירוש קלופה שמסירין קליפתה תרגום מחשוף הלבן (בראשית ל) קליף חיור:
הסלים והבכורים הנתנין לכהנים הם סלי הערבה הקלופה לא של כסף ולא של זהב:

משנה ט
והלכה כר"ע:

משנה י
כבר בארנו שאין הלכה כר"ש שאומר מעטרים את הבכורים שלא במינן חוץ משבעת המינין אבל אם רצה לעטר התאנים בענבים בדרך הדמיון והתמרים והזיתים וכיוצא בו הכל מודים בזה וענין חייבים בדמאי שהן חייבין בדיני הדמאי ומוציא מהם תרומת מעשר ומעשר שני כמו שנתבאר במה שקדם:

משנה יא

כבר בארנו במה שקדם שהבכורים מביאין אותם מעבר לירדן ואינם מא"י:

משנה יב

לחבר בטובה. שנותנין אותו לתלמיד חכם בדרך הצדקה והחסד ואפשר לעשות כן לדעת ר' יהודה והלכה כחכמים: